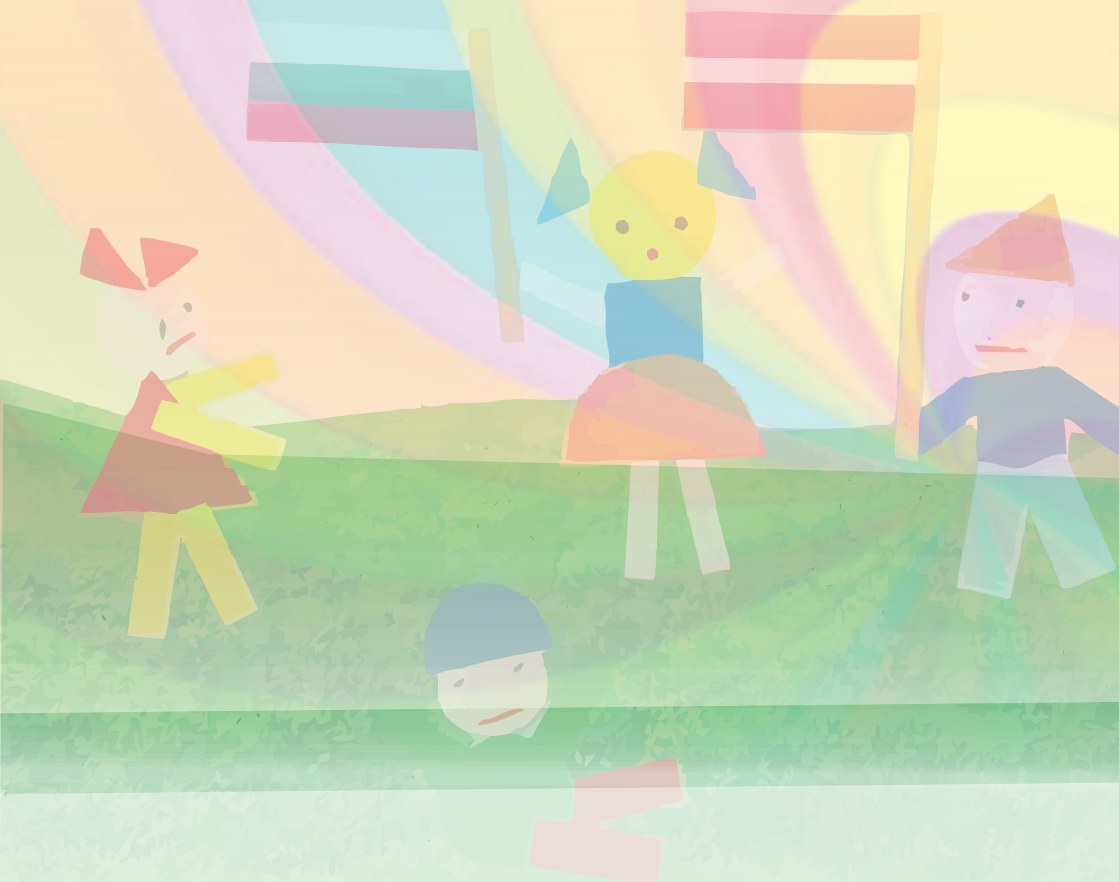

PRASMJU ATTĪSTĪŠANA BĒRNIEM AR ĪPAŠĀM VAJADZĪBĀM

Metodiskie ieteikumi
2011

ES Mūžizglītības programmas Comenius
Reģionālā partnerība
**„Latvijas un Bulgārijas reģionu
sabiedriskā sadarbība bērnu ar īpašām
vajadzībām integrācijai izglītības
procesā”
jeb
„LABU for CHILDREN”**

Projekta mērķis: sekmēt bērnu ar īpašām vajadzībām iekļaušanu vispārējās izglītības procesā, tādējādi uzlabojot izglītības kvalitāti, palielinot toleranci un savstarpējo cieņu sabiedrībā; ar pieredzes apmaiņas palīdzību radīt iespēju veidot projekta dalībnieku sadarbību vispārējās un mūžizglītības jomā; paaugstināt pašvaldību darbinieku, pedagogu un biedrību aktivistu kapacitāti.

Galvenās aktivitātes: aptaujas veikšana un tās rezultātu publicēšana; nodarbības radošajās darbnīcās; teatrālo uzvedumu iestudēšana; tikšanās ar pirmsskolas izglītības iestāžu audzēkņu vecākiem; atbalsta grupas izveide Ludzā vecākiem, kuru ģimenēs aug bērni ar īpašām vajadzībām; informatīvo semināru rīkošana pedagogiem; starptautiskās konferences Ludzā (Latvija) un Svištovā (Bulgārija) organizēšana; metodisko ieteikumu izstrāde, publicēšana un izplatīšana; Latvijas un Bulgārijas partneru tikšanās.

Partneri

Latvija: Ludzas novada pašvaldība, Ludzas speciālā pirmsskolas izglītības iestāde „Rūķītis”, Ludzas pilsētas 4. pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa”, Ludzas jauniešu klubs „Lietussargs”;

Bulgārija: Svištovas pašvaldība, Izglītības un kultūras nodaļa, Veselības bērnu dārzs, Vecāku apvienība „Bērna sirds”

Projekta īstenošana: 2009. gada augusts – 2011. gada jūlijs

Izdevējs: Ludzas novada pašvaldība

Iespiests: SIA „Latgales drukā”

Tekstā izmantoti Bulgārijas partneru bērnu zīmējumi

Viena no integrācijas vērtībām ir cilvēka spēja veiksmīgi socializēties sabiedrībā, spēja pārvarēt situācijas negatīvās sekas. Lai to varētu bērni ar īpašām vajadzībām, viņiem nepieciešama apkārtējo cilvēku palīdzība.

Metodisko ieteikumu izveides mērķis ir palīdzēt pedagogiem, kas plāno un organizē nodarbības bērniem ar īpašām vajadzībām, kā arī ģimenēm, kurās aug bērni ar īpašām vajadzībām. Metodiskie ieteikumi sastāv no divām daļām. Pirmajā daļā ir īss ieskats partneru izveidotajā teoretiskajā materiālā par trim bērnu spēju un prasmju attīstības metodēm, otrā daļa – videomateriāls ar logoritmikas, sporta un mūzikas nodarbībām, kuras vadīja pirmsskolas izglītības iestāžu „Pasaciņa” un „Rūķītis” speciālisti.

Metodisko ieteikumu pirmās daļas mērķis ir pastāstīt vecākiem un pedagogiem, kā pielietot metodes „Bērnu prasmes”, logoritmikas un sporta nodarbības ar muzikālo pavadījumu ikdienas darbā un mājās.

Otrās daļas mērķis – uzskatāmi parādīt nodarbību procesu, ilustrējot to ar konkrētiem vingrinājumiem katrai metodei.

Kaut gan izstrādātais metodiskais materiāls ir paredzēts darbam ar bērniem ar īpašām vajadzībām, to var izmantot visi vecāki, kam rūp sava bērna attīstība.

Psihologi un fiziologi uzsver mijiedarbību starp bērna fiziskām spējām un psihisko attīstību pirmsskolas vecumā. Bērna kustību aktivitāte veicina ne tikai fiziskās, bet arī intelektuālās prasmes. Logoritmikas, sporta un mūzikas nodarbību rezultātā tiek nostiprināts kaulu-muskuļu aparāts, progresē sensorās funkcijas, līdzsvara sajūta, pareiza stāja, gaita, kustību grācija, runas ritms. Runas ritms veicina koordināciju, vispārējo un smalko motoriku, tiek attīstīts pareizs runas temps, elpošanas ritms, dzirde, runas atmiņa un daudzas citas funkcijas.

Šie metodiskie ieteikumi tapa pateicoties ES Mūžizglītības programmas atbalstam projekta „Latvijas un Bulgārijas reģionu sabiedriskā sadarbība bērnu ar īpašām vajadzībām integrācijai izglītības procesā / LABU for CHILDREN” ietvaros. Metodisko materiālu veidoja: Diāna Golubeva, Ingrīda Paškeviča, Tatjana Juškāne, Vija Pavlovskā, Sarmīte Upīte, Vija Prikule, Imants Bogomols, Diāna Mežale, Inta Augustova, Ineta Miklučāne, Svetlana Narnicka, Aivis Griševs, Dmitrijs Belokurovs, Renāte Juškāne, Viktorija Maškanceva, Viola Andruščenko, Svetlana Rimša.

Metode „Bērnu prasmes” (Bulgārija)

BĒRNU PRASMES ir sadarbības metode, kuru izstrādāja Dr. Bens Furmans un viņa kolēģi no Somijas, lai palīdzēt bērniem pārvarēt uzvedības un emocionālās problēmas. Metode sastāv no 15 soļiem, un ir ļoti svarīgi ievērot soļu secību, jo katrs posms dod pamatu nākamajam solim.

Ar **BĒRNU PRASMJU** metodes palīdzību bērni var ļoti mācīties darīt daudz dažādu lietu. Šī metode palīdz iemācīt bērniem mainīt ieradumus uzvedībā. Metodes pielietošana nodrošina viņiem labu pieredzi un var atjaunot pašpārlicinātību mācībās un ticību tam, ka viņi ir spējīgi kontrolēt savu dzīvi. Projekta partneri no Bulgārijas pielieto šo metodi ikdienā, un piedāvā īsu ieskatu teorijā. Metodiskais materiāls ilustrēts ar Bulgārijas partneru bērnu zīmējumiem.

1. solis. No problēmas uz iespēju

Process sākas ar vecāku sarunu, bērnam nepiedaloties. Vecāki izrunā bērna esošās uzvedības problēmas, nepieciešamās prasmes un izvēlas vienu prasmi, kuru vajag attīstīt. Turpmāk ģimenē un skolā to vairs nesauc par problēmu, bet par iespēju iegūt jaunu prasmi. Pirms vienoties ar bērnu par prasmēm, kuras plānots iemācīties, vecāki var apspriest bērna problēmas ar citiem vecākiem. Kad ir skaidrs, kādas iemaņas vai prasmes bērnam jāapgūst, viņi var to apspriest ar bērnu un izvirzīt prioritātes.

2. solis. Prasmes izvēle

Kad pieaugušie ir izlēmuši, kura prasme ir vissvarīgākā bērna attīstībā, viņi meklēs pieeju, lai stimulētu bērnu sākt mācīties. Pieaugušie apspriež un vienojas ar bērnu par prasmēm un iemaņām, kuras viņš apgūs. Svarīgi ir paredzēt un piedāvāt alternatīvu, lai bērns varētu izvēlēties, ar ko viņš sāks savas mācības. Dažreiz bērnam trūkst vairākas svarīgas prasmes, un ir grūti nolemt, kam dot priekšroku. Šajā gadījumā labāk sākt ar vieglāk apgūstamajām prasmēm. Tad bērns iegūs pozitīvu pieredzi, kas viņu motivēs mācīties.

3. solis. Ieguvumu akcentēšana

prasmes apgūšanu.

Vēlme iemācīties kaut ko jaunu, it īpaši ja tas nav viegli apgūstams, ir atkarīga no tā, vai bērns saskata labumu no jaunās prasmes apgūšanas. Lai palīdzētu bērnam saprast, ko viņam dod jauniegūtās iemaņas, jūs varat pajautāt bērnam, ko viņš cer iegūt, un nosaukt tos ieguvumus, par kuriem viņš nav iedomājies. Var viņam piedāvāt izjautāt citus cilvēkus par to, ko viņi domā par šīs

4. solis. Nosaukuma izvēle

Palīdziet bērnam izdomāt jauku nosaukumu iemaņām.

Kad jūs esat vienojušies par prasmi, ko bērns mācīsies, un viņš saprata labumu, ko viņš no tā iegūs, būtu labi, ja bērns izdomātu tai nosaukumu. Dažreiz ir nepieciešama neliela palīdzība un priekšlikumi no vecākiem, draugiem un radiem. Nosaukuma izgudrošana ir svarīga, jo

labs nosaukums var motivēt apgūt jauno prasmi. Tas rada spēles atmosfēru, izraisa ziņkārību un palīdz saskarsmē ar citiem cilvēkiem, kuri ir iesaistīti mācību procesā.

5. solis. Iedvesmas radīšana

Bērnam ir nepieciešams atbalsts un iedrošinājums, lai iemācītos jauno un sarežģīto prasmi. Viņa draugi, ģimenes locekļi un citi pieaugušie var viņu atbalstīt. Turklāt bērns var izdomāt iedvesmas objektu, kas viņam palīdzēs: tas var būt jebkurš dzīvnieks, kosmiskais varonis vai sargeņģelis. Šis radījums palīdzēs vairākos aspektos: dos

padomus, atgādinās bērnam, ka viņam jāapgūst jauna prasme. Ja rodas kādi šķēršļi, dzīvniekam var uzlikt atbildību par tiem, un viņš palīdzēs bērnam pareizi virzīties uz priekšu.

Palīdziet bērnam izvēlēties dzīvnieku un atrodiat fotogrāfijas vai zīmējumus ar tā attēlu. Bērns var izmantot tos kā plakātu, kas prezentēs viņa prasmi.

6. solis. Atbalsta grupas izveide

Sekmīgām mācībām ir svarīgi, lai bērns varētu lepoties ar saviem sasniegumiem. Lai nodrošinātu šo iespēju, jums ir nepieciešami ieinteresēti atbalstītāji, kas priecājas par bērna prasmju attīstības kāpumu.

Atbalstītāju uzdevums ir izradīt interesi par bērna mācībām un dot viņam iespēju runāt par saviem sasniegumiem un tos demonstrēt. Būs labi, ja šie

atbalstītāji piedalīsies jaunās prasmes apgūšanas svinībās.

Jautājumu par to, kas būs šie atbalstītāji, jāapspriež ar bērnu. Parasti tie ir vecāki, radnieki, skolotāji, vecvecāki vai kaimiņi.

7. solis. Pārliecība par saviem spēkiem

Bērna motivācija mācīties ir atkarīga no tā, cik stipri viņš tic savām mācīšanās spējām. Šo pārliecību var stiprināt, runājot ar bērnu par to, ko viņš iegūs, iemācoties jauno prasmi. Faktori, kas ietekmē pārliecību:

- bērna sasniegumi mācībās;
- brīži, kad bērnam ir iespēja pierādīt savas iemaņas;

- citas problēmas, kuras bērnam izdevās pārvarēt;
- esošās bērna iemaņas un prasmes, kuras palīdz mācīties;
- bērna vēlme mācīties;
- citu cilvēku atbalsts un palīdzība.

Palīdziet bērnam stiprināt pārliecību par savām spējām iemācīties jauno prasmi.

Parādiet viņam, ka pārējie cilvēki arī ir pārliecināti, ka viņam viss izdosies.

8. solis. Svinību plānošana

Kopā ar bērnu ieplānojiet, kā jūs svinēsiet prasmju apgūšanu.

Pastāstiet bērnam, ka apgūta jaunā prasme kļūs par iemeslu svinībām. Tās būs ne tikai balva bērnam, bet arī sociālais pasākums, kas visiem apliecinās, ka bērns ir apguvis jaunās prasmes.

Kopīgi ieplānojiet, kā tiks organizētas svinības.

Tas var būt jebkura veida pasākums, kas patiktu

bērnam. Plānojot, pārrunājiet par to, kur notiks svinēšana, kurus cilvēkus bērns vēlas redzēt un ko viņš gribētu piedāvāt saviem viesiem.

9. solis. Prasmes attēlošana

Bērns parāda, kā viņš uzvedīsies, kad būs apguvis jauno prasmi.

Pirms sākt pielietot prasmi, bērns apraksta un parāda to, kā viņš uzvedīsies pēc tās apgūšanas. Jūs varat viņam pajautāt: „Ko tu darīsi, kad to iemācīsies?” un palīdzēt viņam paskaidrot un pēc tam notēlot atšķirību pirms un pēc iemaņu apgūšanas.

Izrāde var sastāvēt no 2 daļām. Piemēram, bērns ir izvirzījis sev uzdevumu neizrādīt atklātu nepatiku pret ēdienu. Sākumā lai viņš notēlo, ka ar baudu ēd dažādus ēdienus, bet pēc tam lai apēd īstu kumosīņu ēdiena, no kura parasti viņš atsakās.

10. solis. Iemaņu demonstrēšana citiem cilvēkiem

Kad bērns demonstrē, kā viņš uzvedīsies pēc prasmes apgūšanas, ir īstais laiks doties sabiedrībā. Pastāstiet cilvēkiem par prasmi, kuru bērns apgūst. Jo vairāk cilvēku par to zinās, jo lielāks būs ārējais atbalsts.

Bērns jūtas neērti, kad viņa problēmas tiek apspriestas publiski. Vecākiem arī nepatīk, kad par viņu bērna problēmām runā sveši cilvēki.

Šajā faktā nav nekas pārsteidzoša. Bērna problēmas tiek uzskatītas par vecāku prasmju trūkumu bērna audzināšanā. Tomēr gan bērni, gan viņu vecāki pierod runāt par prasmēm vai spēju attīstību kā par kaut ko pieņemamu un vēlamu. Prasmju apgūšana un spēju attīstīšana ir tas, ar ko lepojas gan bērni, gan viņu vecāki.

Skolā, mācību centrā vai citā iestādē, kuru apmeklē jūsu bērns, var izvietot plakātu ar bērna vārdu, spēka avota-dzīvnieka attēlu un prasmes nosaukumu, kuru bērns izvēlējas, kad sāka apgūt prasmi.

11. solis. Prasmes trenēšana

Mācoties darīt kaut ko, piemēram, lēkāt, bērns daudz trenējas, bet ir svarīgi mēģināt šo prasmi vecāku priekšā, lai parādītu, cik labi tā ir apgūta. Vecākiem jāaplaudē bērnam un jāveicina vingrināšanās, sakot, piemēram, „Brīnišķīgi!” un „Tu to tiešām labi dari!”.

Ja bērnam tiks dota iespēja rādīt citiem, cik labi

viņš ir iemācījies jauno prasmi, bērns trenēties ar prieku un bez piespiešanas. Katrā demonstrēšanas reizē notiek prasmes atkārtošana. Tādā veidā, bernam nemanot, notiek prasmes trenēšana, atkārtošana. Kad bērns demonstrē savas spējas, ir svarīgi parādīt savu sajūsmu un novērtēt viņa prasmi.

12. solis. Šķēršļu pārvarēšana

Prasmju apgūšana ir smags un sarežģīts process. Parasti pēc pāris soļiem uz priekšu seko viens solis atpakaļ. Kamēr bērns mācās vienu prasmi, var rasties šķēršļi, un bērns atsāk uzvesties pēc ierastā modeļa. Šādas problēmas tiek uzskatītas par neatņemamo mācību daļu. Ja netiek veikti preventīvi pasākumi, tas var likt vilties, zaudēt drosmi un atteikties no iesāktā. No otras puses,

ja šķēršļi tiek uzskatīti par normālu parādību mācību procesā un, ja mūsu pieeja ir konstruktīva, tie var stiprināt procesu, nevis aizkavēt mācīšanos. Jūs varat sagatavot sevi un bērnu šādai iespējai. Jums jāapspriež iespēja atgriezties uz mācību sākumu un izstrādāt pretdarbības plānu. Piemēram, jūs varat pastāstīt bērnam, ka šķēršļi un problēmas rodas, kad spēka dzīvnieks nolemj, ka prasme jau ir apgūta un viņš aiziet, lai palīdzēt citiem bērniem. Pēc šī skaidrojuma bērna uzdevums ir atrast veidu, kā dabūt dzīvnieku atpakaļ.

13. solis. Sasniegumu svinēšana

Kad bērns būs apguvis iemaņas, sarīkojiet svinības. Svinību laikā viņš var pateikties saviem atbalstītājiem. Apspriežot sasniegumus svinībās, palūdziet bērnam parādīt jaunapgūto prasmi.

Ļoti svarīgi svinībās pateikt paldies ikvienam, kas palīdzēja bērnam mācību procesā. Šī pateikšanās ir balva tiem, kas atbalstīja bērnu, tā veicina atbalsta turpināšanos. Pateicība arī stiprina iemaņu pielietošanu: bērns ilgāk saglabā iemācīto

uzvedības modeli.

14. solis. Citu bērnu mācīšana

Iedrošiniet bērnu mācīt citus bērnus.

Saka, ka labākais veids kaut ko iemācīties, ir pamācīt citus. Kad bērns jau prot izmantot jaunapgūto prasmi, viņš jāiedrošina mācīt citus bērnus. Piemēram, bērns var viņiem mācīt to

pašu prasmi vai vienkārši rādīt to, ko viņš prot labi darīt.

Ja bērns māca citiem prasmi, kuru viņam bija grūti apgūt, tas viņam palīdz stiprināt šo prasmi. Tas ir atgādinājums bērnam, ka viņš ir šo iemaņu speciālists. Mācot, viņš attīsta savas iemaņas. Skaidrojot citiem bērniem, kā tas bija paveikts, viņš izprot to, kā pareizi pildīt dažādus uzdevumus.

15. solis. Nākamās prasmes izvēle

Bērns ir gatavs apgūt nākamo prasmi.

Kad svinības par godu jaunās prasmes apgūšanai ir beigušas, bērns var sākt mācīties kaut ko jaunu. Ja jūs neesat vienojušies par nākamajām iemaņām, kamēr bērns mācījās, jūs varat to izdarīt tagad. Jaunas prasmes noteikšana veicinās bērna lepnumu. Tas ir signāls tam, ka viņš ir apguvis prasmi un ir gatavs sākt apgūt nākamo.

Ja pirmā prasme bija relatīvi viegla, tagad jūs varat izvēlēties kaut ko sarežģītāku. Bieži bērns pats saprot, kāda būs nākamā prasme.

Nav obligāti izvēlēties pavisam jaunu prasmi – dažreiz jau apgūtai prasmei nepieciešams atkārtojums.

Vairāk informācijas par šo metodi var iegūt

<http://www.kidsskills.org/english/index.htm>

Sporta un mūzikas nodarbību elementu izmantošana pirmsskolas vecuma bērnu runas un stājas korekcijā (Ludzas pilsētas 4. pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa”)

Pirmsskolas vecums ir vislabvēlīgākais un optimālākais laiks pareizas stājas veidošanai. Šobrīd mūsu PII apmeklē daudz bērnu, kuriem nepieciešams rediģēt stāju un valodu. To mēs darām dažādās nodarbībās. Visefektīvāk šo korekciju var panākt sporta un mūzikas nodarbībās. Stājas veidošana un labošana mūsu „Pasaciņā” notiek katru dienu rīta vingrošanā un 2 reizes nedēļā katrā grupā sporta nodarbībās. Pēdējos gados uzkrāta praktiskā pedagoģiskā darba pieredze pirmsskolas vecuma bērnu rīta vingrošanas un sporta nodarbību organizēšanā.

Novērojot bērnus nodarbībā mācību gada sākumā, pedagogi secināja, ka daudziem bērniem ir šādas grūtības: mazkustīgi pirksti, neprecīzas kustības, lēns temps, bet jau otrā pusgada laikā pirksti kļuva paklausīgāki un kustības – precīzākas.

Ar koriģējošo vingrošanu stāju var labot tikai sākumstadijā, vēlāk tā tikai aizkavē stājas deformācijas progresēšanu. Pirmsskolas vecuma bērna skelets vēl ir vāji attīstīts, tāpēc kustībām ir liela nozīme bērna vispārējā un fiziskajā attīstībā un stājas veidošanā. Sevišķi labi ietekmē visu bērna organismu svaigā gaisā organizētas daudzveidīgas kustības. Sporta skolotājas ļoti labi iepazīst katra bērna individuālās spējas un vajadzības. Lai rādītu bērnos pozitīvu attieksmi pret vingrošanu, nodarbības tiek organizētas rotaļu formā: bērni labprāt imitē dzīvnieku balsis un kustības.

Liela nozīme ir **mūzikas pavadījumam** rīta vingrošanā un sporta nodarbībās. Bērniem veidojas prasme izpildīt kustību noteiktā tempā, ievērot tā izmaiņas. Tā saucamā „tempa izjūta” rodas pakāpeniski. Mūzikas ritms un raksturs regulē bērna kustības, palīdz tās izpildīt ekonomiski, automatizē tās. Ritma un tempa izjūtas attīstīšana jāsāk jau agrā bērnībā, jo bērni ļoti viegli uztver mūziku un ritmu un labprāt to atveido savās kustībās. Sporta nodarbībām telpā obligāti jābūt mūzikas pavadījumam.

Arī pamatkustību mācīšanās mūzikai ir liela ietekme: soļojot un skrienot mūzikas pavadījumā, bērnu soļi kļūst vienveidīgāki, ritmiskāki, samazinās „tipināšana”, kas tik raksturīga maziem bērniem, soļi kļūst garāki. Mūzikas pavadījums bērnu palēcinus padara vieglākus un elastīgākus.

Ļoti svarīga nozīme ir **skolotāja pareizam, precīzam vingrinājumu demonstrējumam**. Demonstrējums kopā ar paskaidrojumu prasa pedagoģisko meistarību. Demonstrējot kustību skolotāja rāda to brīvi, dabiski, pareizi un skaisti. Pievērš uzmanību sākuma stāvoklim, nostiprina labas, biedriskas attiecības.

Soļošana pārmaiņus ar skriešanu uzmundrina bērnus, uzlabo garastāvokli

un, papildināta ar dažiem vienkāršiem uzdevumiem, labi organizē bērnus. Bieži bērniem roku darbība nav saskaņota ar kāju darbību, skrējiena solis ir neritmisks, vērojamas liekas ķermeņa kustības. Skolotājam jāzina, ka šīs īpatnības nav uzskatāmas par kļūdu, jo tas nosaka attiecīga vecumposma bērnu anatomiskās īpatnības – pieaugot bērna vecumam un kustību pieredzei, šīs nevēlamās īpatnības izzūd. Uzmanības vingrojumi, kuros iekļauti soļošana, skriešana, nostiprina prasmi orientēties telpā, ātri reaģēt uz signālu. Līdzsvara gājiens (ar koriģējošās vingrošanas elementiem) liek bērniem noturēt līdzsvaru. Ar priekšmeta palīdzību bērnam vieglāk pārbaudīt savu līdzsvaru.

Nemot vērā to, ka pirmsskolas vecuma bērni samērā ātri nogurst un nespēj ilgstoši koncentrēt uzmanību vienā virzienā, **slodzei jāmajas ar atpūtu**. Atpūsties var, mainot darbības veidu. Lekt patik visiem pirmsskolas vecuma bērniem. Skolotājam jāraugās, lai bērni lektu viegli.

Īpaša nozīme ir **kustību spēlēm un rotaļām**, kas būtiski ietekmē bērna fizisko attīstību, nodrošina labu emocionālo attīstību. Pozitīvs emocionālais fons palielina organisma funkcionālās rezerves.

No nodarbības **ievada daļas** pareizas organizēšanas lielā mērā atkarīga visa turpmākā nodarbības gaitas efektivitāte. Nodarbības ievada daļas uzdevums ir organizēt bērnus nodarbībai, pievērst viņu uzmanību darbībai, kas būs jāveic, sagatavot bērna organismu pakāpeniski pieaugošai fiziskai slodzei. Ievada daļai nevar izmantot jebkuru kustību rotaļu, jo tās uzdevums ir rādīt bērnos interesi par nodarbību, koncentrēt viņa uzmanību.

Nodarbības **galvenajā daļā** skolotāja māca bērniem pareizas pamatkustības, veiklību, ātrumu, izturību, ka arī kustību koordināciju. Vispārattīstošie vingrojumi jāizpilda ritmiski un brīvi, bez lieka sasprindzinājuma.

Noslēguma daļas uzdevums- nomierināt bērna organismu, tuvināt pulsa līkni sākuma izejas punktam, saglabājot možu, dzīvespriecīgu garastāvokli.

Ja bērnā netiek izraisītas pozitīvas emocijas, viņš neizjūt gandarījumu vai atsakās piedalīties spēlēs un vingrojumos. **Labs līdzeklis**, ar kura palīdzību bērnus var ieinteresēt sporta nodarbībās, ir **tēma jeb sižets**. Sižets rosina pirmsskolēnā iztēli, iedrošina viņu tēlot, atdarināt, improvizēt. Tāpēc sporta nodarbības nekad nenotiek klusumā. Sporta nodarbībās mēs netieši attīstām arī bērna valodu.

Bērnu emocijas var atraisīties spēlēs, imitējot dzīvnieku, putnu balsis, transporta signālus, vēju, lietu utt. Tāda **skaņu atdarināšana** sekmē arī runas attīstību:

- ja bērni atdarina putniņus, viņi „čivina”,
- ja brauc ātrā palīdzība, bērni signalizē „Vīu-vīu!”,
- ja bērni tēlo vilku, viņi rūc;
- ja skrien zirgi, bērni klikšķina ar mēli;
- ja darbojas vējdziņnavas, bērni pūš no visa spēka, lai tās grieztos.

Skaņu, zilbju un vārdu izruna nav īpaši akcentējama, jo viss notiek dabiski, ar kustību un emociju starpniecību. Īpaši labs runas, fiziskās un emocionālās

attīstības līdzeklis ir **kustību rotaļas ar vārdiem**. Vārdi palīdz bērniem labāk saprast, kā kustēties. Rotaļas vārdus izrunā visi kopā vienlaicīgi. Runā visi mazuli, gan aktīvie, gan kautrīgie, gan arī bērni ar runas problēmām, jo viņiem nav iemesla kautrēties. Vārdi atkārtojas daudzkārt, līdz ar to tiek trenēta atmiņa (ja kāds aizmirsas vārdus, cits atgādinās). Vārdi rotaļās palīdz ievērot nosacījumus un kontrolēt kustības.

Katrā grupā 2 reizes nedēļā notiek mūzikas nodarbības. Ņemot vērā to, ka mūsdienās daudziem bērniem ir runas traucējumi, skolotāji katrā mūzikas nodarbībā iekļauj **pirkstiņrotaļas, iedziedāšanās vingrinājumus un mutes iesildīšanās vingrinājumus**. Jebkurā kustību treniņā tiek vingrināta nevis roka, bet gan smadzenes.

Bērniem ļoti patīk, ka pirkstiņi sasveicinās, tas izraisa pozitīvas emocijas. Bērni labprāt dzied līdzī, jo dziesmiņa nav sarežģīta. Tā visu laiku atkārtojas.

Pirkstiņu rotaļām ir daudzpusīgs iedarbības spēks: veidojas emocionālais kontakts ar pieaugušo, attīstās bērna vēlēšanās darboties, pieaug viņa aktivitāte. Bērns netieši vingrinās kustību koordinācijā, tādējādi attīstot domāšanu un runu. Darbam pie pirkstu motorikas attīstības jābūt regulāram un rezultatīvam. Optimālais laiks šim mērķim ir dinamiskā pauze nodarbību laikā.

Bērnu runa mūzikas nodarbībā ritmizējas ar kustībām, ir pietiekami skaļa, precīza un emocionāla, bet ritms labvēlīgi ietekmē runas uzbūvi. Paaugstinot bērna interesi par līdzīgiem vingrinājumiem, mūsu pedagogi pārvērš tos aizraujošās rotaļās.

Skaitāmpantiņu skaitīšana, ko bērns pavada ar savām kustībām mūzikas nodarbībā, attīsta ritma izjūtu, labāku vārdu izrunu, kā arī veidojas iekšējā ritma un runas ritma koordinācija. Bērnam attīstās iztēles spējas un fantāzija. Rodas spēja pārnest rokas un pirkstu kustības uz citām darbībām un citās situācijās, kurās jārunā vai jāstāsta.

Rotaļas devušas iespēju dažādot nodarbības saturu. Pieredze rāda, ka bērniem sākot no četrus gadu vecuma, ir **svarīgi pašiem izdomāt kustības un vārdus rotaļām**. Tas veicina bērna radošumu un individualitātes attīstību.

Jāpānāk, lai visi vingrinājumi sniegtu bērniem prieku un būtu viegli izpildāmi.

Šis darbs palīdz regulāri stimulēt zonas kustīgumu galvas smadzenes, kuras labvēlīgi ietekmē bērna runas korekciju, pilnveido psihiskus procesus- uzmanību, atmiņu, kuri cieši saistīti ar runu, atvieglo rakstīšanas prasmes apguvi nākamajiem skolēniem.

Lai rezultāti būtu noturīgi,

jāstrādā visam iestādes kolektīvam sadarbībā ar bērnu vecākiem. Lai kvalitatīvi veiktu savu darbu, regulāri jāpapildina savas zināšanas kursus un semināros, jo laika gaitā mainās pieeja, rodas dažādas novitātes.

Positīvs rezultāts bērnu stājas uzlabošanā var būt panākts mērķtiecīgi un sistemātiski apmeklējot korekcijas nodarbības, vecākiem, ievērojot pedagogu ieteikumus par bērna nodarbošanos ar sporta aktivitātēm brīvajā laikā. Mūzikas skolotāji iesaka arī vecākiem mājās piestrādāt ar bērniem spēlējot pirkstiņu rotaļas.

Vai esat kādreiz pavērojuši, redzējuši bērna acis, sejas izteiksmi, emocijas, kad viņš pirmo reizi noķēris mesto bumbu, vai pārmetis kūleni, vai pārlecis pāri lecamauklai? Tas ir neizsakāms prieks, lepnums un pārlicība par saviem spēkiem! Šim veiksmīgajam vingrojumam sekos vēlme vēl kaut ko paveikt, vēl kaut ko iemācīties. Mēs, pieaugušie, šo iespēju bērniem neliegsim. Tāpēc, **mēs, sadarbībā ar vecākiem, darīsim visu, lai mūsu bērni aug kustīgi, veseli un dzīvespriecīgi!**

Izstrādātie ieteikumi sporta nodarbības un mūzikas nodarbības gaita pievienoti videomateriālā, kas uzņemts Ludzas pilsētas 4. pirmsskolas izglītības iestādē „Pasaciņa”.

Ludzas pilsētas 4. PII „Pasaciņa” kontaktinformācija: Latgales ielā 156, Ludzā
Tālrunis: 65722734.

Logoritmika bērnu prasmju attīstībā

(Ludzas speciālā pirmsskolas izglītības iestāde „Rūķītis”)

Logoritmika ir bērnu valodas un vispārējās attīstības uzlabošanas veids ar runas, kustību un mūzikas palīdzību.

Logoritmika izvirza un risina specifiskus (ar runu saistītus) uzdevumus:

- elpošanas stabilizēšana;
- visu balsu parametru attīstīšana (augstums, spēks, tembris, melodiskums);
- kustību koordinācija, vārda un kustību koordinācija;
- dzirdes un redzes uztvere;
- sejas mimikas attīstīšana;
- orientēšanās telpā;
- vispārējās un sīkās motorikas attīstīšana.

Šie uzdevumi tiek izvirzīti tāpēc, lai attīstītu ne tikai bērnu runas aparātu, bet arī svarīgos psihiskos procesus.

Pats vārds logoritmika iekļauj sevī divus pamatjēdzienus: vārdu un ritmu. Tā kā ritmu vienmēr pavada motoriskās (kinētiskās) reakcijas, tad šiem diviem jēdzieniem var pievienot arī kustību, bet kur kustība – tur mūzika. Līdz ar to logoritmikas izpratne balstās uz vārdu, kustības un mūzikas ciešām savstarpējām saitēm.

Ievadvingrinājumi

Vispirms bērni jāiemāca klausīties. Bērni var to darīt ar aizvērtām acīm, lai nekas nenovērstu viņu uzmanību. Pedagoģs aicina bērnus ieklausīties apkārtnes

trokšņos un skaņās. Bērniem liek ieklausīties dažādos darba trokšņu ierakstos, tie pēc dzirdes jānosaka, ja iespējams jāatdarina, artikulējot un ar rokām imitējot darbību – malkas zāģēšanu, veļas mazgāšanu utt.

Tā kā logopātiem bieži vien ir koordinācijas traucējumi, tad tiek izmantoti soļošanas vingrinājumi. Soļošanai var izmantot audio ierakstus, bet

vēl labāks ir paša pieaugušā izpildījums, jo tas dod iespēju mainīt kustēšanās tempu, tādējādi koncentrējot bērna uzmanību uz doto uzdevumu. Soļojot var izpildīt dažādas figurālos izkārtojumus, kuri attīsta bērna orientēšanās izjūtu.

Elpošanas vingrinājumi

Bērniem jāiemāca elpot ar diafragmu, aktīvi izrunāt un izdziedāt skaņas izelpas brīdī. Šie vingrinājumi palīdz uzlabot izelpas garumu, spēku.

Piemēram, lēni ieelpot caur degunu un lēni izelpot caur muti. Izpildīt vingrinājumus ar pagarinātu un pastiprinātu izelpu: pūst balonus; nopūst no galda pūkas, papīrus, pūpolus, utt. Izpildīt vingrojuma ar skaņām: izelpas laikā izrunāt „ā-ā-ā”, „ē-ē-ē”, „ī-ī-ī”, „m-m-m”, „hā”, „bah”.

Elpojot var pievienot roku kustības (augšā- lejā, augšā – sānis, augšā uz pleciem utt.).

Sevišķa uzmanība jāpievērš izelpai. Tai jābūt pietiekami ilgai. Var izmantot vingrinājumu „Vējš un krītošas lapas”(pēc ieelpas – elpas aizture, izelpā šūpojot rokas krūšu augstumā izrunāt skaņu „f”. Nākamajā izelpā, pakāpeniski laižot rokas lejā un atdarinot krītošas lapas, izrunāt skaņas „p-p-p”).

Artikulācijas aparāta vingrinājumi

Regulārs darbs pie artikulācijas vingrinājumiem nepieciešams visiem bērniem ar valodas attīstības traucējumiem.

Sākumā māca tikai atsevišķu darbību, bet pēc tam noteiktā ritmā mūzikas pavadījumā, piemēram, zirga apturēšana „prrrr” izrunāšana, lai lūpas vibrētu, var lūpu vibrēšanu izdarīt arī ar pirkstu. Tad seko mēles vingrinājumi, kas attīsta mēles muskulatūras elastību.

Artikulācijas aparāta attīstībai tiek izmantoti skandēšanas vingrinājumi, bet, jāatceras, ka šos vingrinājumus nedrīkst izmantot, pirms nav izmantojamās skaņas.

Delnas un pirkstu sīkās muskulatūras vingrinājumi

Milzīga ir kustību vingrinājumu nozīme atmiņas attīstībā, domāšanā, novērošanā, iztēlē. Bērna pirmie rezultāti rakstības apgūvē ir cieši saistīti ar smalkās motorikas attīstību. Attīstot smalko motoriku – attīstām arī valodu!

Vispirms bērniem jāiemāca vingrināt savus pirkstus – tos vienkārši dažādi kustinot, izstiepjot, saliecot, sažņaudzot dūrē, dūri saspiežot un atbrīvojot. Pirkstus izstieptus var saspīest kopā. Var roku pirkstus skaitīt, katru ar otras rokas pirkstiem pakustinot.

Ritma izjūtu attīstošie vingrinājumi

Ritma izjūtas attīstīšanai ir liela nozīme bērnu valodas attīstībā. Ritma izjūtas attīstības pamatā ir sensori ritmisko etalonu sistēmas apgūšana. Sākumā bērni uztver un cenšas atdarināt skaņu kustības tempu, pie tam ātrāk uztver un apgūst ātrākos tempus nekā lēnos. Pēc tam bērnos veidojas akcentēto un neakcentēto skaņu attiecību uztvere.

Fonēmu artikulācijas vingrinājumi

To labāk balstīt uz apkārtējās vides skaņu atdarināšanu. Piemēram, dzīvnieku atdarināšana:

- suns – vau, vau!
- Kaķis – ņau, ņau! utt.
- Dabas skaņu atdarinājums s un š artikulācijā.

Fonētiski fonemātiskās dzirdes attīstības vingrinājumi

Fonemātiskā dzirde palīdz pazīst un atšķirt skaņas, kuras veido konkrēto vārdu. Neattīstītas fonemātiskās dzirdes gadījumā nav iespējama pareiza skaņu izruna.

Kad bērni jau pazīst jēdzienu īss un garš signāls, ritmikas nodarbībās spēlē īsus un garus akordus, bērni izdara dažādas darbības, piemēram, parāda signalizācijas kartiņu ar svītriņu (garā skaņa), ar punktiņu īsā skaņa.

Klausīšanās-relaksācija

Attīsta dzirdes uzmanību un prasmi kontrolēt elpošanu, regulē muskuļu tonusu, atgriež bērnus miera stāvoklī.

Pieredze logoritmikas nodarbību vadīšanā parāda, ka tāda korekcijas darba izveide palīdz panākt bērnu uzmanības noturību visā nodarbības gaitā, paaugstina rezultātus praktiskā materiāla apgūvē. Izstrādātie ieteikumi pievienoti videomateriālā, kas uzņemts Ludzas speciālajā pirmsskolas izglītības iestādē „Rūķītis”.

Ludzas SPII „Rūķītis” kontaktinformācija: P.Miglinīka ielā 25, Ludzā, Tālrunis: 65722735.

Izglītība un
apmacība

Izglītība un kultūra
Mūžizglītības programma
COMENIUS

**Latvijas un Bulgārijas reģionu sabiedriskā sadarbība bērnu ar īpašām vajadzībām
integrācijai izglītības procesā
LABU for CHILDREN**

Projekta Nr. 2009-1-LV2-COM13-00662

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.